

MOLNTJÄNSTER

Föreläsning 2024-09-23

av

Jan Ekberg

Anthony Dillenbeck

MOLNTJÄNSTER

Del 1 - Allmän genomgång

- dels **öka förståelsen**
Vad är molnet och vad är en molntjänst?
 - dels **öka nyfikenheten och viljan att pröva på**
- ➔ Osäker ? ➔ få hjälp på handledningen

MOLNTJÄNSTER

Del 2 - en lite mera detaljerad genomgång

- Lite mera ”tekniska detaljer”

VAD MENAR VI MED MOLNTJÄNSTER?

”Jag använder inga molntjänster”

**⇒ Det mesta går över molnet idag!
När du använder appar, kan man säga att du använder molntjänster.**

”HUR KOMMER JAG IGÅNG RENT PRAKTISKT MED MOLNTJÄNSTER?”

- Så fort som du använder en modern mobil eller surfplatta, så använder du nätet.
- Vare sig du vill eller inte!
- Sedan kan du ...
ladda ner och använda vissa appar, eller
aktivera vissa säkerhetsfunktioner, t.ex. backup

VAD ÄR SKILLNADEN MELLAN "MOLNET" OCH "MOLNTJÄNSTER"?

- **Molnet** = ett stort nätverk av fjärrservrar runt om i världen som är sammankopplade och avsedda att fungera som ett enda ekosystem.
- **Molntjänster** = En IT-tjänst som tillhandahålls över internet.
- Ofta lagring/säkerhetskopiering av filer.
Eller att använda ett program eller en app.

MOLNTJÄNSTER

För att kunna använda mobilen och surfplattan krävs det olika appar som sedan skickar eller hämtar data.

HUR ANVÄNDER JAG EN MOLNTJÄNST?

Det sker ofta utan att du ens vet om det!

- När du använder t.ex. e-post
- När du kör ett program på internet, t.ex. loggar in på "mina sidor" på banken, försäkr-bolag
- När din smarta telefon skickar dina bilder till Google Foto eller iCloud.

FLER EXEMPEL PÅ MOLNTJÄNSTER?

- **Nyheter**: från papperstidning till en nyhetsapp
- **Telefonkatalogen** ==> söka på nätet
- **Kundtjänster**, svårt att ringa ==> chatta
- **Tidtabell** för tåg och bussar ==> sök via nätet i en app
- **Väderleken** ==> kolla i en väderapp
- Lyssna / titta på **underhållning** ==> sker via olika appar

FLER EXEMPEL PÅ MOLNTJÄNSTER?

- **Kommunicera via tal och skrift** ==> sker via olika appar
- **Tidsbokning** ==> enklast snabbast via nätet /app
- **Beställa / handla** ==> enkelt via nätet eller en app
- **Betalningar** ==> via din nätbank eller Swish
- **Ha koll på / styra olika saker** ==> via appar t.ex. smarta hemmet, elpriser, hörapparaterna
- **Söka info** ==> t.ex. 1177, Alltid Öppet, planera en resa

MOLNTJÄNSTER

**Vi utnyttjar alltså molnet när vi läser saker
eller vill utföra något via mobilen / surfplattan**

OM JAG VILL ANVÄNDA MOLNET MERA AKTIVT

Hur går det till?

- Du ansluter dig (kopplar in) en tjänst eller en app.
- Du kan hämta information
- Du kan skapa information (t.ex. via bilder, skriva saker)
- Informationen lagras i molnet varje gång du skapar en ny bild, en fil, ett mejl, ett chatt-inlägg
- Även mobilens inställningar, appar, chattar kan kopieras

KOSTAR DET NÅGOT I MOLNET?

Skilj på

- ➔ uppkopplingen (användandet) = dina GB eller WIFI?
 - Använd WIFI för t.ex. surf och film (mycket data)
- ➔ själva lagringen av dina data
 - För mindre datamängder (normal användning) lagringen i molnet är gratis.
 - För stora datamängder (bilder/filmer) köpa till mera lagringsutrymme i molnet.

EXEMPEL PÅ MOLNTJÄNSTER SUMMERING

- Alla appar, mejl-program mm
- Synkronisering (Backup / säkerhetskopiering) av filer i datorn till t.ex. **OneDrive, iCloud eller Google Drive.**
- **Säkerhetskopiering** av dina appar, kontakter, sms, samtalshistorik, chattar.

Superviktigt !

OM DU ANVÄNDER MOLNTJÄNSTER KAN DET GE DIG ...

- Trygghet

- T.ex. *AUTOMATISK BACKUP* → All data finns kvar även om mobilen eller datorn blir stulen eller går sönder!
- T.ex. nya appar kan ge nya spännande funktioner och större flexibilitet

SEKRETESS – VÄLDIGT VIKTIG

- Första gången du går in i en app / hemsida uppmanas du ofta att ”godkänna sekretessinställningarna”!
(leverantören vill hämta info om bl.a. ditt köpintresse)
- **Vår rekommendation:**
- ”Avvisa alla” eller klicka bort allt som går.
- ”Berättigat intresse” → klicka bort
- Ofta får man scrolla ner och godkänna sina val långt ner.

MOLNLAGRING / BACKUP

För att skapa trygghet om mobilen/plattan försvinner, ska du se till att automatiskt säkerhetskopiera dina...

- Bilder & videor
- Kontakter
- Sms och olika chattar
- Telefon-log (ringda/mottagna samtal)
- Dina appar som du använder

MOLNLAGRING / BACKUP

Översikt över säkerhetskopiering av innehållet i en mobiltelefon

	Android	Iphone
Bilder & video	Google Foto (i Google Drive) One Drive (Microsoft)	iCloud (5 GB gratis) One Drive (Microsoft)
Kontakter (adressbok) Kalender Sms Telefonsamtal (loggar) Lista på alla appar Placering på hemskärmen	Via Google, lagras i Drive	iCloud och du styr själv vad du vill säkerhetskopiera. 50 GB kostar 12:- / månad
Chattar	Lagras via respektive chatt app (måste ställas in)	Lagras via respektive chatt app

VAD ÄR MOLNET BRA FÖR?

Förutom säkerhetskopieringen är molnet en förutsättning för det mesta av vår kommunikation!
Enkelt att använda! (om man fått hjälp att ställa in)

Molnet är bra för....

- att hitta information över hela världen
- att kommunicera med inte bara vänner utan även med myndigheter, företag, organisationer
- att beställa, boka, köpa, sälja
- att kunna hitta och njuta av olika sorts underhållning

NÄR ÄR MOLNET INTE BRA?

- Lätt att via nätet påverka, sprida rykten/lögner, luras, bedra → vilseleda
- För mycket info → bli störd
- Sekretess → privat information "läcker ut" på nätet (medvetet eller omedvetet)

VI KAN TYVÄRR INTE UNDVIKA MOLNET!

alltså se till att inte bli lurad / bedragen

SÄKERHETSÅTGÄRDER

1. Säkra lösenord.

Säkra → använd versaler, gemener, tecken och siffror
Någon försöker komma åt ditt lösenord ? → byt lösenord!

2. Använd 2-faktor autentisering **där så är möjligt.**

3. Vad är 2-faktor autentisering?

Du ställer in din mobil så att appen skickar en kod (ofta 6 siffror) som du ska

- **bekräfta inloggningen till appen med, eller**
- **bekräfta om du gjort en ändring i appens inställningar.**

SÄKERHETSÅTGÄRDER

- 1. Svara inte på okända telefonsamtal.
Lägg in alla dina vänner i telefon/adress-boken.
Vänta annars på att den som ringer
pratar in på tfn-svararen eller skickar ett sms.**
- 2. Använd aldrig BankID eller lösenord
när någon ringer till eller kontaktar dig!**
- 3. Använd bara BankID eller lösenord
när det är du som ringer upp eller kopplar upp dig!**

MOLNTJÄNSTER

Efter pausen ska vi titta närmare på två typer av molntjänster:

1. **Google Foto** i mobilen / surfplattan
2. **OneDrive / Google Drive / Icloud** på datorn

PAUS

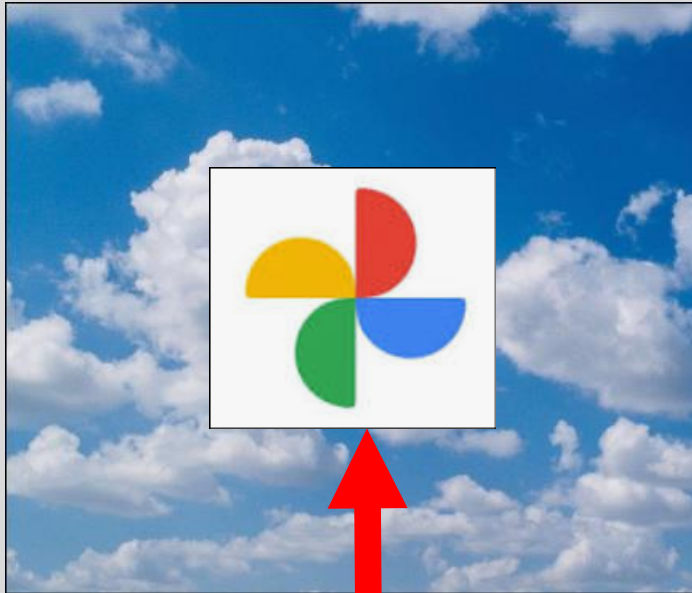

Google Foto - molntjänst

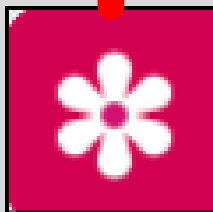

- En app som finns i alla Android-mobiler / surfplattor (t.ex. i Samsung)
- Appen finns även att ladda ner till iPhone

Hur fungerar Google Foto ?

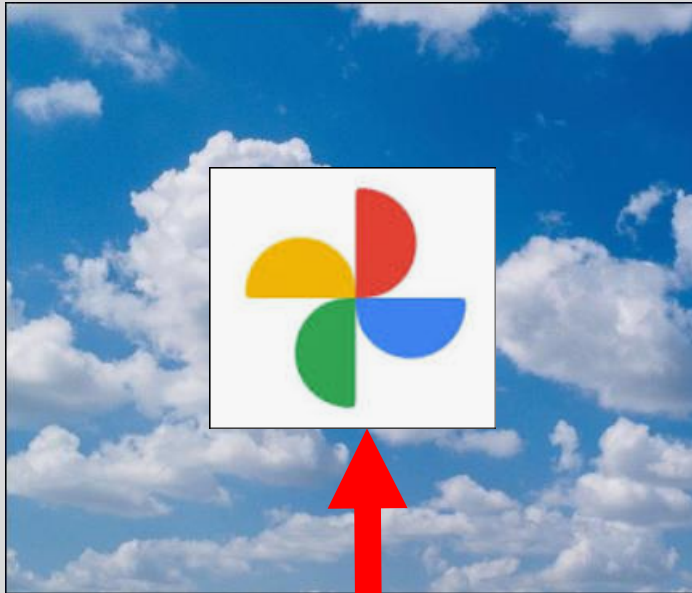

**I molnet ligger Google Foto
Dit synkas bilderna**

**Du har en mobil med bilder i
Bilderna ligger i mobilens "Galleri"**

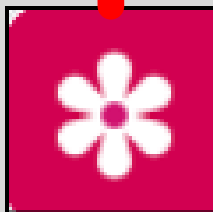
Vad vinner jag med att ha Google Foto ?

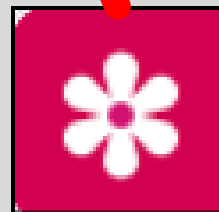
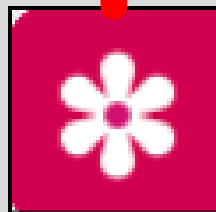
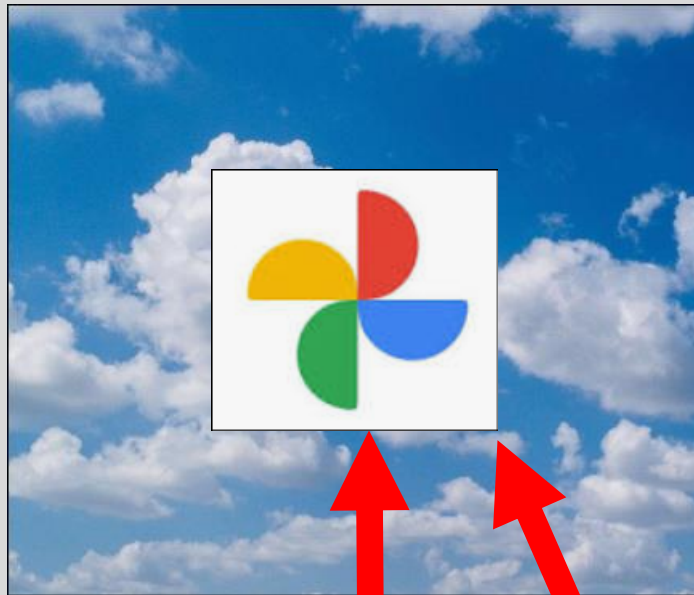
Bilderna synkas automatiskt upp i molnet till Google Foto.

Vad innebär detta?

Att vi får en automatisk säkerhetskopiering av alla bilder och videofilmer! 😊

Flera fördelar med Google Foto ?

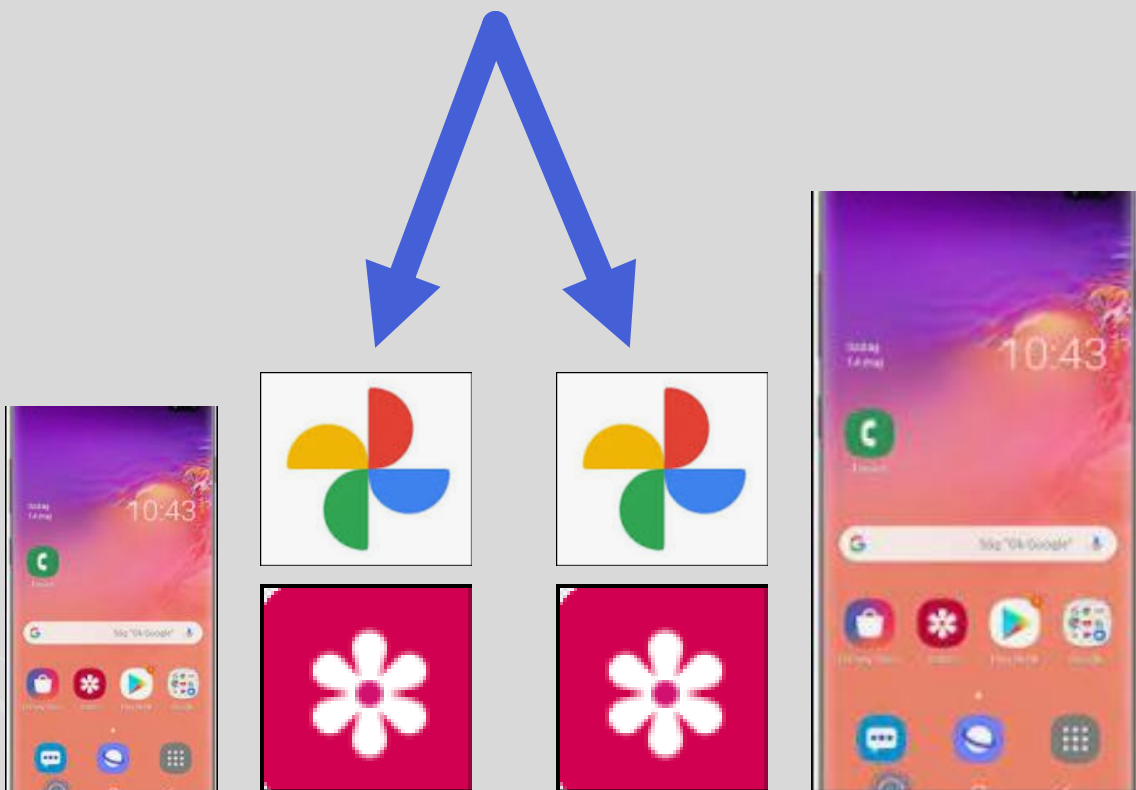

Jag har både en mobil
och en surfplatta.
Och jag fotograferar
med båda!

Bilder från både
mobilen och
surfplattan synkas upp
till samma Google Foto.

Flera fördelar med Google Foto ?

Du kommer in i Google Foto genom att klicka på appen i både mobilen och surfplattan.

Du kan alltså titta i surfplattan på de bilder som du tar med mobilen! Lite roligare att se på bilder i ett större format!

Kräver internet
(Google foto ligger i molnet)

Flera fördelar med Google Foto ?

Går det att titta på bilder i Google Foto via datorn?

Du kan logga in på Google Foto även från datorn.

Det kan du göra från vilken dator som helst i hela världen!

Kräver internet (molnet)

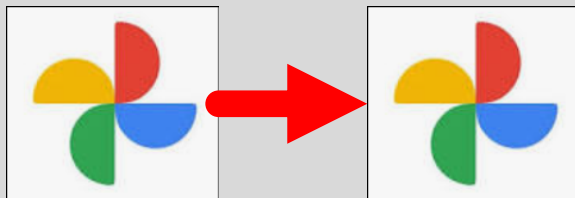

Andra fina fördelar med Google Foto ?

Du kan dela dina bilder!

Vad betyder "dela"?

Du Partner
Vän

Du kan ge din partner/vän
tillgång till dina bilder (och v.v.)

Men "partner-delning" gäller
alla dina bilder.

Google Foto -- delade album

Men jag vill verkligen inte dela alla mina bilder!
Finns det ingen möjlighet att dela bara vissa bilder?

Självklart går det att dela bara vissa bilder! 😊

Du

1. Skapa ett album i Google Foto

2. Gå in i albumet och hämta in de bilder som du vill ha där och som du vill dela med andra.

3. Dela albumet med dina nära och kära!

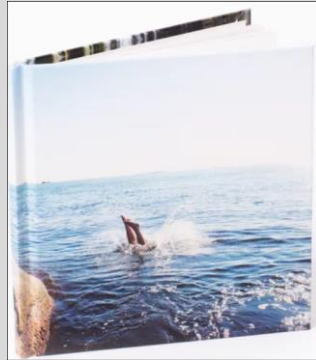

Google Foto -- delade album

Skapa fler album och dela med familj och vänner!

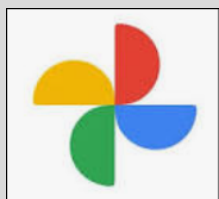

Du

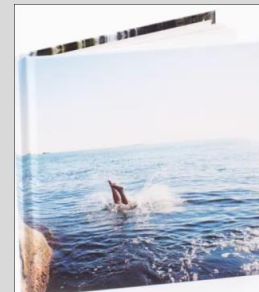
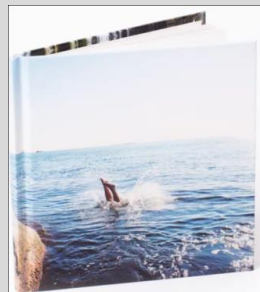

Google Foto -- delade album

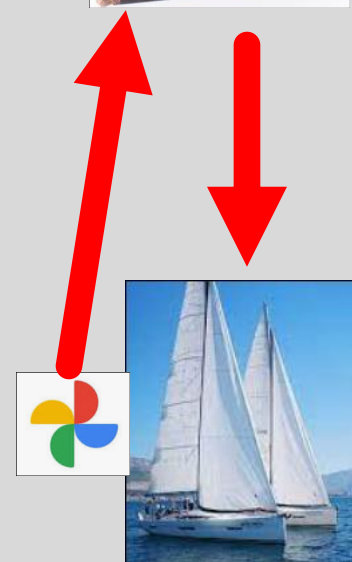
Kan min familj / vänner lägga till sina bilder i albumet?

Du

Ett
gemensamt
album! 😊

...som alla
kan bidra
till 😊

Google Foto -- delade album

Men hur fixar jag det här?

1. Ta hjälp av någon vän och be om deras hjälp!
2. Eller kom på vår handledning!
3. Något krav för att ha Google Foto?

Du måste ha ett Google-konto

Och kom ihåg att inga bilder försvinner när du byter mobil!

MOLNTJÄNSTER

**Nu tänkte jag byta ämne
från mobil / surfplatta över till
molntjänster som bäst utnyttjas via datorn**

MOLNTJÄNSTER I DATORN

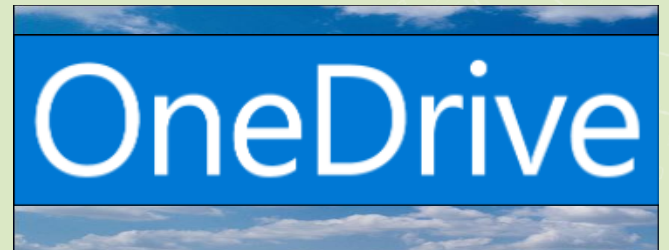
Osäker på hur dina data hanteras??
Högsta sekretessnivå → andra alt.
t.ex Proton (från Schweiz)

LAGRING I MOLNET

OneDrive

Microsoft - konto

Google Drive

Google - konto

iCloud

Apple ID - konto

LAGRING I MOLNET

- Alla tre lagringstjänster kan användas "fristående", bara för att lagra "egna filer" i.
- Åtkomst via webben eller en app
- Men lagringstjänsterna är också anpassade för att lagra filer från tillverkarnas program för ordbehandling, kalkyl, presentation osv

OneDrive

OneDrive

OneDrive / Google Drive -- **Fördelar**

- När du jobbar med ett dokument i Microsoft Office, får du automatisk backup (synkronisering) löpande hela tiden.
- Vid synkroniseringen sparas olika versioner av dokumentet i tidsordning.
- "Knasar" sig ett dokument → backa tillbaka och plocka fram en tidigare version! 😊
- Även för Google Doc's finns versionshantering.

Lagring av filer i molnet -- **Fördelar**

- 1. Allt är synkroniserat när du stänger av datorn
→ Trygghet ! (Backupen är gjord)**
- 2. Du kan fortsätta med dina egna backup-rutiner om du vill ha "hängslen & livrem".**
- 3. Kostnad? → GRATIS för normal användning (Upp till en viss Gb datamängd)**

Lagring av filer i molnet – Fler fördelar

4. När du lagrar dina filer i molnet.

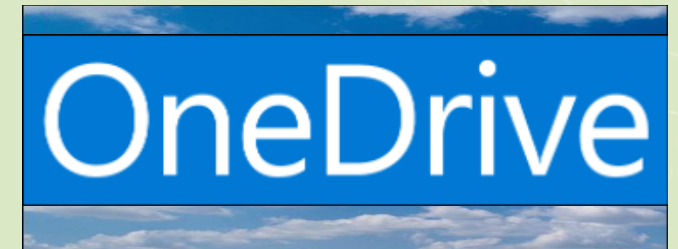
Om du har internet-uppkoppling:

Då kan du komma åt
dina filer från vilken dator
som helst i världen.

Molnlagring - Logga in från annan dator

- Låna en dator
- Gå ut på webben och sök efter din molnlagring (OneDrive, Google Drive eller Icloud)
- Logga in med MS-konto, Google-konto eller AppleID

Molnlagring – Fler fördelar

5. Genom att lagra dina filer i molnet, behöver du inte ta med dig en dator till t.ex. landet.

Min dator

Dator på
landet

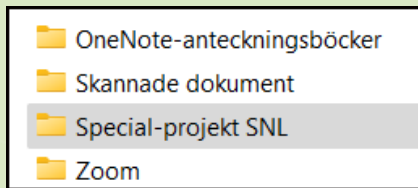
Beroende på vad du vill göra kan det behövas att samma program finns installerade på båda datorerna.

Molnlagring – Ännu fler fördelar

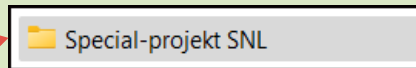
6. Du kan *delat ut* en mapp till någon om ni jobbar / delar info om något

Min dator

**Anhörig /
god vän**

Du "delar ut" en mapp och sedan kan ni båda två se innehållet i mappen.
Ni kan båda:

- **Läsa** existerande dokument (filer)
- **Redigera** i existerande dokument
- **Lägga till** nya dokument / filer
- **Ta bort** existerande filer

En annan fördel med lagring i molnet...

- Om du har en gammal dator med en begränsad storlek på hårddisk.
- Om du har massor av bilder som tar plats
- **Fråga: Köpa en ny större dator eller separat hårddisk?**
- Ett annat alternativ är att lagra bilderna i molnet!
- Då går det dessutom att "dela ut" mappen med bilder till t.ex. nära och kära.

**Ser du fördelarna med
en automatisk backup till eller lagring i molnet?**

Några allmänna frågor?

Hjälp på handledningen på eftermiddagarna

Molnlagring - - Raderade filer

Vad händer med ett dokument (en fil)
som jag raderar?

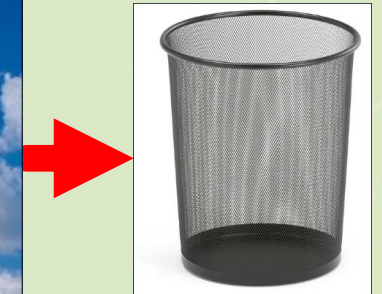
Dokumentet → Papperskorgen (både i dator + moln)

Tills du tömmer
papperskorgen

Om du tömmer
datorns
papperskorg,
ligger ändå
dokumentet kvar
i molnet
i 30 dagar.

Ligger kvar i **30** dagar

OneDrive - - Lagringsalternativ

När det gäller OneDrive finns det tre olika lagringsalternativ:

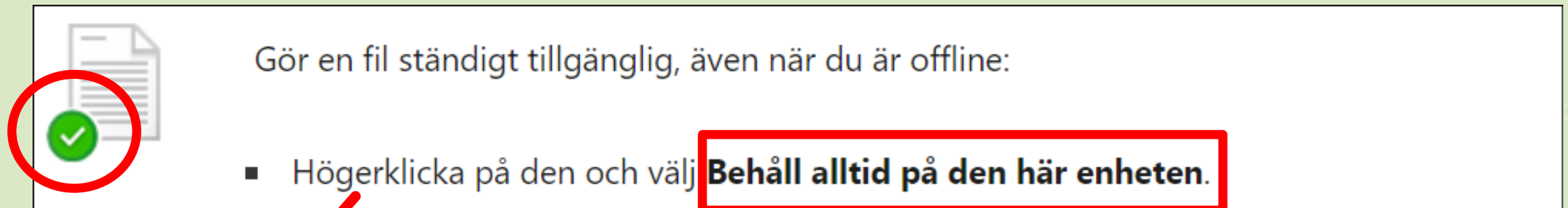
- 1. Din fil sparas både i datorn och i molnet (OneDrive)**
- 2. Din fil kan sparas bara molnet / OneDrive, om man du ont om plats i din dator**
- 3. En blandning, de flesta filerna ligger bara i molnet medan en del filer ligger både i dator och moln.**

Nu är det kanske lite "tekniskt", men syftet är att visa att det finns en flexibilitet när man ska lagra filer på datorn.

OneDrive - - Lagringsalternativ 1

Online = datorn ansluten till internet
Offline = ej internet, bara dator

1. Spara filen både i datorn och i molnet (OneDrive)

Gör en fil ständigt tillgänglig, även när du är offline:

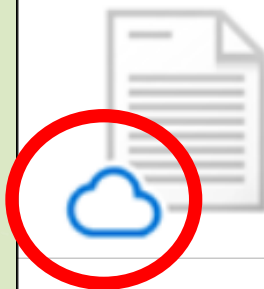
- Högerklicka på den och välj **Behåll alltid på den här enheten.**

2. Fungerar antingen på en enskild fil, eller en hel mapp

OneDrive - - Lagringsalternativ 2

Online = datorn ansluten till internet
Offline = ej internet, bara dator

2. Spara bara molnet / OneDrive, om du har ont om plats i datorn

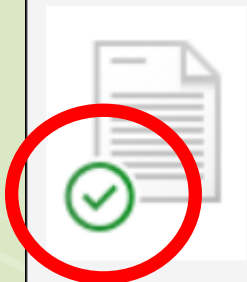
Gör filer endast tillgängliga online och spara enhetsutrymme.

Filerna är endast tillgängliga när du är uppkopplad och tar inte upp plats på datorn.

- Högerklicka på den och välj **Frigör utrymme.**

OneDrive - - Lagringsalternativ 3

3. I en mapp, som bara ska lagras i molnet, kan du ladda ner en fil (eller undermapp) på datorn så att den blir tillgänglig lokalt.
(öppna filen)

När du öppnar en fil som endast är tillgänglig online laddas den ned och blir tillgänglig lokalt.

En lokalt tillgänglig fil kan öppnas när som helst, även utan internetanslutning.

OneDrive - - Lagringsalternativ

Lagringsalternativen kan bestämmas

- per dokument / fil

och / eller per mapp

Namn	Status
000	✓
001	✓
002	✓
003	✓
004	☁
005	✓
006	✓
007	✓

Anpassade Office-mallar	✓
Backup Visma	✓
My Digital Editions	✓
My Garmin	☁

Det finns alltså tre olika lagringsalternativ som kan anpassas för dig!

Molnlagring - - Frågor?

Ta med dig datorn och kom på handledningen om du vill ha hjälp med att ställa in hur du ska lagra dina filer!

MOLNTJÄNSTER

Tack för oss
och
tack för att du lyssnade!